Stadsbyggnadsförvaltningen
Vaxholms stad

Remissvar rapport Konkurrensverket 2026:4

Sammanfattning remissvar

Vaxholms stad kan stödja krav på strategiska överväganden kring konkurrens men vill värna det lokala handlingsutrymmet att avgöra lämplig lokalisering och omfattning av dagligvaruhandel i kommunen.

Ytterligare krav på innehåll och utredningar i översiktsplaner riskerar att göra dem för omfattande och detaljerade, vilket kan försvåra deras strategiska funktion. Frågor om utveckling av handel och effektiv konkurrens bör istället hanteras genom fördjupade analyser kopplade till kommunens geografi och resultera i strategi- eller policydokument, som görs i samband med en översiktsplan.

Det behövs även riktlinjer som beskriver hur *effektiv* konkurrens kan uppnås, genom tydliga formuleringar som kommuner kan ta med in i markanvisningspolicyer.

Bakgrund

Remissen avser Konkurrensverkets förslag till ändring i plan- och bygglagen (PBL), som innebär att kommunen i översiktsplanen ska redovisa hur den avser att främja en effektiv konkurrens, särskilt inom dagligvaruhandeln. Åtgärder för att förbättra förutsättningarna för etablering av dagligvarubutiker (2026:4). Syftet med förslaget är att förbättra förutsättningarna för etablering av dagligvarubutiker och därigenom stärka konkurrensen på den lokala dagligvarumarknaden.

Bedömning

1. Konkurrens kan bidra till bättre priser, större utbud och bättre service för invånarna. Vaxholms stad är positiva till ambitionen att stärka konkurrensen och förbättra möjligheterna till dagligvaruetableringar, men anser inte att det krävs ytterligare lagstadgade krav på översiktsplanens innehåll. Översiktsplanen är kommunernas strategiska planeringsdokument och har över tid kommit att

behöva omfatta allt fler och detaljerade krav. Ytterligare krav riskerar att göra översiktsplaner mer omfattande och detaljerade, vilket kan försvåra deras strategiska funktion.

Frågor om utveckling av handel och effektiv konkurrens bör istället hanteras genom fördjupade analyser kopplade till kommunens geografi och resultera i strategi- eller policydokument, som görs innan eller efter översiktsplanen.

I en översiktsplan kan dagligvaruhandel rymmas inom flera markanvändningskategorier i översiktsplanen. En mer detaljerad redovisning av områden för dagligvaruhandel riskerar att begränsa kommuners möjligheter att anpassa markanvändningen efter framtida behov och förutsättningar.

Förutsatt att den föreslagna paragrafpunkten leder till ett medskick i översiktsplanens beskrivning av genomförandet om att beakta effektiv konkurrens i framtida markanvisningspolicyer eller liknande, bedöms inte översiktsplanens strategiska funktion påverkas. Det behövs dock vägledning som beskriver hur effektiv konkurrens kan uppnås i praktiken, genom tydliga formuleringar som kommuner kan använda i sina markanvisningspolicyer.

2. Konkurrens i dagligvaruhandeln är endast ett av flera allmänna intressen som behöver vägas samman med exempelvis klimatmål, levande stadskärnor och god livsmiljö enligt plan- och bygglagens helhetsperspektiv.

Kommunen kan stödja krav på strategiska överväganden kring konkurrens men bör värna det lokala handlingsutrymmet att avgöra lämplig lokalisering och omfattning av dagligvaruhandel i kommunen.

3. Vaxholms stad har år 2023 genomfört en handelsutredning. Denna visar att befolkningstillväxten är den viktigaste faktorn för att stärka handelns utveckling i kommunen. I utredningen bedöms att den prognostiserade befolkningsökningen inte är tillräcklig för att motivera en ytterligare större livsmedelsbutik på *kort* sikt, i kommunens kontext. Vaxholm är en skärgårdskommun med befolkning utspridd på flera öar, samtidigt som större handelsområden finns i närliggande kommuner med goda kommunikationer till och från Vaxholm.

Vaxholms stad är positiva till ambitionen att stärka konkurrensen och förbättra möjligheterna till dagligvaruetableringar men för en liten kommun som Vaxholm är en levande stadskärna och skärgårdsmiljö som är mycket känslig för större förändringar. En levande stadskärna är central för kommunens identitet, handel, service, besöksnäring och attraktionskraft året runt.

4. I Vaxholms handelsutredning rekommenderas att handelsutveckling bör ske i småstadens anda, integrerat i stadens struktur och varnar för att tillkommande externhandel inom kommunen kan öka bilberoende och försvaga stadskärnan.

Den långsiktiga konkurrenskraften för dagligvaruhandel bedöms vara nära kopplad till Vaxholms unika miljö, serviceutbud i stadskärnan och attraktionskraft för både invånare och besökare.

En begränsning av tillkommande externhandel handlar inte om att begränsa konkurrensen, utan är ett verktyg för att inte negativt påverka kommunens hållbara utveckling.